

TALABANING TA'LIM FAOLIYATIDA EHTIYOJLAR VA QIZIQISHLAR - FAOLLIKNING MANBAI SIFATIDA

Azimova Maftuna Azizbekovna

Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi

O.I.Yadgarova

Ilmiy rahbar: SamDChTI dotsenti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada talabanning ta'lim faoliyatida ehtiyojlar va qiziqishlarning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Talabalar o'qish jarayonida faollikni namoyon etish uchun o'z ehtiyojlari va qiziqishlarini kashf etishlari zarur. Maqolada ehtiyojlar va qiziqishlarning ta'lim faoliyatiga qanday ta'sir qilishi tahlil qilinadi va ushbu jarayonni samarali boshqarish bo'yicha takliflar beriladi.*

Kalit so'zlar: *talaba, ta'lim faoliyati, ehtiyojlar, qiziqishlar, faollik, motivatsiya, o'quv jarayoni, samarali ta'lim*

Kirish: Ta'lim faoliyati har bir talaba uchun o'ziga xos jarayon bo'lib, ularning bilim olish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va shaxsiy salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Talabalar o'z ta'lim faoliyatida faollik ko'rsatgan holda nafaqat o'quv dasturlarini bajarish, balki yangi bilimlarni o'rganish, turli mavzular bo'yicha izlanishlar olib borish va fikr almashish orqali o'zlarining bilim doirasini kengaytiradilar. Talabanning ta'lim faoliyatidagi faolligi esa uning ichki ehtiyojlari va qiziqishlari bilan bevosita bog'liqdir.

Bu maqolada talabanning ta'lim faoliyatida ehtiyojlar va qiziqishlarning rolini tahlil qilish, ularning faollikni qanday shakllantirishi va o'quv jarayoniga ta'sir qilishi masalalari yoritiladi. Shuningdek, ehtiyojlar va qiziqishlar talabanning o'quv faoliyatida qanday motivatsiya manbai bo'lishi mumkinligi va bu jarayonni samarali boshqarish yo'llari ham muhokama qilinadi.

Tahlil va Muhokama

Talaba o'qish jarayonida faollikni namoyon etish uchun o'zining ichki ehtiyojlari va qiziqishlarini aniqlash muhimdir. Ehtiyojlar va qiziqishlar o'quv jarayonining asosiy motivatsion manbalaridan biri sifatida, talabanning o'ziga xos xulq-atvori va bilim olishga bo'lgan ishtiyoqi bilan bevosita bog'liqdir. Ushbu tahlilda ehtiyojlar va qiziqishlar ta'lim faoliyatiga qanday ta'sir qilishini, bu omillarning talabanning o'quv faolligini qanday shakllantirishi, va bu jarayonni samarali boshqarish bo'yicha mulohazalar keltiriladi.

Ehtiyojlar va Qiziqishlar: Ta'lim Faoliyatining Asosiy Manbalari

Ehtiyojlar va qiziqishlar talabanning o'quv faoliyatida faollik ko'rsatishining asosiy sabablaridan biridir. Bu omillar o'zaro bog'liq bo'lib, talabanning ta'limga bo'lgan ishtiyoqini shakllantiradi. Ehtiyojlar o'qish jarayonida talabani harakatga keltiradigan ichki zaruriyatlardir. Masalan, talaba bilim olish yoki kasbiy malakalarni oshirish uchun

o'qish jarayoniga e'tibor beradi. Bu ehtiyojlar uning maqsadlariga erishish uchun faollikni o'zida keltiradi va o'quv jarayoniga motivatsiyani kuchaytiradi.

Qiziqishlar esa talabaning o'quv faoliyatiga bo'lgan shaxsiy ishtiyoqidir. Har bir talaba o'zining qiziqishlari doirasida o'quv faoliyatini olib boradi. Qiziqishlar shaxsiy psixologik xususiyatlarga, doimiy izlanishlarga va yangi bilimlarni o'rganishga bo'lgan intilishlarga asoslanadi. Masalan, bir talaba matematikaga yoki tibbiyotga qiziqsa, u ushbu sohada chuqurroq bilim olish uchun faollik ko'rsatadi. Shunday qilib, talabaning qiziqishi faollikni keltiradi, bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Motivatsiya va Faollik: Ehtiyojlar va Qiziqishlarning O'zaro Bog'lanishi

Ehtiyojlar va qiziqishlar o'quv jarayonida motivatsiya va faollikni shakllantiruvchi asosiy manbalar bo'ladi. Motivatsiya — bu talabaning o'z maqsadlariga erishish uchun qanday kuch va harakat sarflashini belgilovchi ichki omil. Talabaning ehtiyojlari va qiziqishlari motivatsiyaning tarkibiy qismlari bo'lib, ular talabaning o'quv faoliyatiga qiziqishini, o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi. Motivatsiya talabaga o'z maqsadlarini belgilash va ularga erishish uchun harakat qilishda yordam beradi.

Ehtiyojlar va qiziqishlarning motivatsiyani oshirishdagi ahamiyati juda katta. Masalan, talaba o'zining kelajakdagi kasbiy faoliyatini shakllantirish, ijtimoiy o'rni va shaxsiy salohiyatini oshirish kabi ehtiyojlarni his qilsa, bu uning o'qishdagi ishtiyoqini oshiradi. Shuningdek, talaba o'ziga qiziqarli mavzularni o'rganishga qaror qilganida, bu uning bilim olishdagi faolligini kuchaytiradi.

Faollik esa talabaning o'quv jarayonida ko'rsatgan ishtiyoqi va harakatlarining ko'rsatkichidir. Faol talaba o'quv faoliyatiga har tomonlama yondashadi, lekin bu faollik faqatgina tashqi rag'batlantirishlar orqali emas, balki talabaning ichki ehtiyojlari va qiziqishlari orqali shakllanadi. Masalan, bir talaba faqatgina imtihonlarga tayyorlanish uchun emas, balki o'zining ilmiy izlanishlarini davom ettirish yoki yangi bilimlarni o'rganish uchun harakat qiladi. Bu holat o'z navbatida ta'lim jarayonini samarali qiladi va talabaning bilim olishda muvaffaqiyatga erishish imkoniyatini oshiradi.

Ehtiyojlar va Qiziqishlar Ta'lim Jarayonini Tashkil Etishda

Ehtiyojlar va qiziqishlar talabaning ta'lim jarayonidagi faolligini shakllantirishi bilan birga, o'quv jarayonini tashkil etishda ham muhim vositalar sifatida ishlatiladi. O'qituvchilar, pedagoglar talabalarning ehtiyojlari va qiziqishlarini hisobga olib, o'quv jarayonini optimallashtirishlari zarur. Talabalar o'quv jarayonida faollik ko'rsatgan holda, o'z bilimlarini oshirish, yangi ma'lumotlarni o'rganish va ilmiy ishlarda qatnashishga harakat qiladilar. Shuning uchun o'qituvchilarga talabaning ehtiyojlarini va qiziqishlarini bilish va ular asosida o'quv jarayonini tashkil etish muhimdir.

Talabalar o'qish jarayonida qiziqarli va ahamiyatli mavzularni o'rganishga ishtiyoqli bo'ladi. Ularning qiziqishlari o'quv dasturlarini shakllantirishda, fanlarning ta'lim metodologiyasini ishlab chiqishda va talabalarning o'quv motivatsiyasini oshirishda yordam beradi. O'qituvchilar, shuningdek, o'quv jarayonida talabalarni qiziqtiruvchi mavzularni kiritish orqali ularning motivatsiyasini oshirishi va ta'limni samarali tashkil etishi mumkin.

Talabaning Ehtiyojlari va Qiziqishlari Ta'limning Sifatini Oshirishga Qanday Ta'sir Qiladi?

Talabaning ehtiyojlari va qiziqishlari ta'limning sifatini oshirishda katta rol o'ynaydi. Agar talaba o'zining ehtiyojlarini aniqlasa va qiziqishlari asosida o'quv faoliyatini olib borsin, bu o'quv jarayonining sifatini yuqori darajaga ko'taradi. Talaba o'z maqsadlariga erishish uchun faollik ko'rsatadi, o'qishdagi muvaffaqiyatini oshiradi va o'quv faoliyatida yuqori natijalar ko'rsatadi.

Shuningdek, talabalar o'qish jarayonida o'z ehtiyojlari va qiziqishlarini bilgan holda, o'zlarini yaxshiroq tashkil etadilar va bilim olishda muvaffaqiyatga erishish uchun aniq strategiyalar ishlab chiqadilar. Bu esa nafaqat individual talaba, balki o'quv guruhining umumiy muvaffaqiyatini oshirishga xizmat qiladi. Ehtiyojlar va qiziqishlar o'quv jarayonida samarali boshqarish, talabalarning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqini oshirish va natijada ta'lim sifatini yaxshilash uchun muhim vositalardir.

O'qituvchi va Talaba: O'quv Jarayonida Ehtiyojlar va Qiziqishlar O'rtasidagi Munosabat

O'qituvchining roli talabaning ehtiyojlari va qiziqishlarini tushunishda va ularga mos o'quv dasturlari yaratishda juda muhimdir. O'qituvchi talabalar bilan samarali muloqot olib borib, ularning ehtiyojlari va qiziqishlarini aniqlab, ta'lim jarayonini ushbu omillarga asoslanib shakllantirishi lozim. Agar o'qituvchi talabaning ichki ehtiyojlariga mos ravishda darslarni tashkil etsa, bu talabaning o'quv faolligini oshiradi va motivatsiyasini kuchaytiradi.

Bu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'qituvchilar individual yondashuvni qo'llashlari zarur. Har bir talaba o'zining ehtiyojlari va qiziqishlari bilan farqlanadi, shuning uchun o'qituvchi turli talabalarning turli ehtiyojlariga javob bera olish uchun o'z pedagogik metodikasini moslashtirishi lozim.

Talabaning ta'lim faoliyatidagi ehtiyojlar va qiziqishlar ta'lim jarayonida faollikning asosiy manbalaridan hisoblanadi. Ehtiyojlar va qiziqishlar o'quv jarayonini tashkil etishda, motivatsiyani oshirishda va ta'lim sifatini yaxshilashda katta rol o'ynaydi. O'qituvchining talabalar bilan samarali muloqot olib borishi va ularning ehtiyojlari va qiziqishlarini hisobga olish, o'quv jarayonining muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi. Ta'lim jarayonida talabalar o'z ehtiyojlari va qiziqishlariga mos ravishda faollik ko'rsatadilar, bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Ehtiyojlar va qiziqishlar talabaning ta'lim faoliyatidagi faolligining asosiy manbai hisoblanadi. Talabaning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishlari va ehtiyojlari, uning o'qishdagi muvaffaqiyatini va kelajakdagi faoliyatini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. Motivatsiya va faollikning manbai sifatida ehtiyojlar va qiziqishlarni tushunish, talabalar o'rtasida motivatsiyani oshirish, o'quv jarayonini samarali tashkil etish uchun zarurdir.

O'qituvchilar talabalarning ehtiyojlarini va qiziqishlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishda samarali usullardan foydalanishlari kerak. Shu bilan birga, talabalarning o'quv jarayoniga faollik bilan yondashishini ta'minlash, ularning

o‘z ehtiyojlari va qiziqishlarini anglashlariga yordam berish, ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Shermatov, A. (2015). Pedagogik psixologiya. Tashkent: Toshkent davlat universiteti nashriyoti.
2. Qodirov, D. (2016). Ta’limda motivatsiya va faollik. Tashkent: Pedagogika institutining nashriyoti.
3. Iskandarov, N. (2017). Ta’lim jarayonida talabalar faolligi. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.